Litteratur.

Ett världsomfattande fjärilverk.

Adalbert Seitz, Die Gross-Schmetterlinge der Erde.

II.

Av de hittills utkomna paläarktiska delarna ådrager sig det nyligen avslutade 3:dje bandet, omfattande noktuiderna, bearbetade av W. Warren, utan tvivel det största intresset, särskilt genom den för oss något främmande systematiken och nomenklaturen. Märkligt nog har i dessa hänseenden länge rått stor olikhet i Tyskland och England. Orsakerna härtill skola här icke beröras. Ej heller varför vi hittills allmänt accepterat den tyska meningen. Det Seitz'ska verket har emellertid och kommer att ha den stora betydelse, att de åsikter, som däri funnit uttryck, måste vara av värde att känna för varje entomolog med vetenskapliga intressen.

I det följande skall därför ges en översikt av det använda Hampson'ska noktuidsystemets underfamiljer och släkten, i den mån de omfatta svenska arter. Inom parentes anges, i händelse av olikhet, de i Staudingers katalog använda släktnamnen eller, i händelse av olika omfång, de till släktet hörande arterna.

Fam. Noctuidæ.

1. Underfam. Acronictinæ.

Panthea Hb. — *Diphthera* Tr. — *Colocasia* Hb. (*Demas* Steph.) — *Arsilonche* Led. — *Acronicta* Tr. — *Chamæpora* Warr. (*Acronycta auricoma* F., *euphorbiæ* F., *menyanthidis* View., *rumicis* L.).

2. Underfam. Metachrostinæ.

Metachrostis Hb. (*Bryophila* Tr.).

3. Underfam. Euxoinæ.

Euxoa Hb. (*Agrotis segetum* Schiff., *corticea* Schiff., *cinerea* Schiff., *obelisca* Schiff., *grisescens* F., *cursoria* Hufn., *nigricans* L.,

recussa HB., *tritici* L., *exclamationis* L.) — *Rhyacia* HB. (Övriga *Agrotis*-arter utom de i de följande 6 släktena samt *Epilecta* och *Triphæna* anförda). — *Opigena* BSD. (*Agrotis polygona* F.). — *Amphitrota* WARR. (*Agrot. suecica* AURIV.). — *Aplectoides* BTLR. (*Agrot. speciosa* HB.). — *Anomogyna* SGTR. (*lætabilis* ZETT.. *obliterata* ZETT., *Agr. sincera* H.-S., *gelida* SP.-SCHN. — *Eurois* HB. (*Agrot. prasina* F.). — *Cerastis* TR. (*Pachn. rubricosa* F., *Agrot. sobrina* BSD.). — *Orthosia* TR. (*Ammoconia*) — *Nænia* STPH. — *Epilecta* HB. (*Agrot. linogrisea*). — *Triphæna* HB. (*Agrot. fimbria* L.). — *Actinotia* HB. (*Chloantha polyodon* CL.).

4. Underfam. Hadeninæ.

Barathra HB. (*Mam. brassicæ* L.). — *Scotogramma* SMITH (*Mam. trifolii* ROTT.). — *Polia* TR. (Övriga *Mamestra*-arter, utom de nedan i sl. *Aplecta, Pachetra, Hadena, Trichoclea* och *Lasionycta* uppförda, samt *Dianth. proxima* HB. och *Anarta bohemanni* STGR.). — *Harmodia* HB. (övriga *Dianthoecia*-arter). — *Aplecta* GUEN. (*Mam. advena* SCHIFF., *tincta* BR., *nebulosa* HFN.). — *Pachetra* GUEN. (*fulminea* F. = *Mam. Leucophæa* VIEW). — *Hadena* SCHR. (*Mam. reticulata* VILL.) — *Tholera* HB. (*Epineuronia*). — *Trichoclea* GROTE (*Mam. albicolon* SEPP.). — *Lasionycta* AURIV. (*Mam. skrælingia* H.-S.). — *Eriopygodes* HMPS. (*Mythimna*). — *Xylomania* HMPS. (*Xylomyges*). — *Monima* HB. (*Tæniocampa*). — *Cerapteryx* CURT. (*Charæas*). — *Hyperiodes* WARR. (*Leuc. turca* L.). — *Hyphilare* HB. (*Leuc. lithargyria* ESP., *albipuncta* F.). — *Sideritis* HB. (övriga *Leucania*-arter). — *Meliana* CURT.

5. Underfam. Cucullianæ.

Cucullia SCHR. — *Calophasia* STPH. — *Brachionycha* HB. — *Dasypolia* HB. — *Bombycia* STPH. — *Hillia* GROTE (*Crasia*). — *Aporophyla* GUEN. — *Chloantha* GUEN. (*Calocampa solidaginis* HB.). — *Lithophane* HB (*Xylina*). — *Xylina* TR. (*Calocampa vetusta* HB., *exoleta* L.). — *Dichonia* HB. (*Xylocampa*). — *Meganephria* HB. (*Miselia*). — *Calotænia* STPH. (*Jaspidea*). — *Crino* HB. (*Had. satura* SCHIFF. = *porphyrea* ESP., *adusta* ESP.). — *Agriopis* BSD. (*Dichonia*). — *Crypsedra* WARR. (*Had. gemmea* TR.). — *Dryobotodes* WARR. (*Dryobota*). — *Valeria* STPH. — *Antitype* HB. (*Polia*), — *Eupsilia* HB. (*Scopelosoma*). — *Xantholeuca* STPH. (*Hoporina*). — *Conistra* HB. (*Orrhodia*). — *Amathes* HB. (*Orthosia* + *Dychorista iners* GERM. = *suspecta* HB.) — *Cosmia* TR. (*Xanthia*) . —

6. Underfam. Amphipyrinæ.

Amphipyra TR. — *Stygiostyla* HMPS. (*Rusina*). — *Dipterygia* STPH. — *Parastichtis* HB. (*Hadena*-arterna, utom de ovan till *Crino* och *Crypsedra* och nedan till *Eremobia* och *Crymodes* förda, jämte *Miana ophiogramma* ESP.). — *Oligia* HB. (*Miana*, utom *ophiogramma*, samt *Celæna haworthii* CURT.). — *Eremobia* STPH. (*Had.*

ochroleuca Esp.). — *Crymodes* Guen. (*Had. furva* Hb., *maillardi* Hb.-G.). — *Sidemia* Stgr. (*Dyschorista fissipuncta* Hw.). — *Luperina* Bsd. (*Apamea*). — *Trachea* Tr. — *Euplexia* Stph. — *Trigonophora* Hb. (*Brotolomia*). — *Talpophila* Hb. (*Celæna matura* Hfn.). — *Lithomoia* Hb. (*Hyppa*). — *Athetis* Hb. (*Caradrina*). — *Acosmetia* Stph. — *Petilampa* Auriv. — *Gortyna* Tr. (*Helotropha*). — *Apamea* Tr. (*Hydroecia nictitans* Bkh., *paludis* Tutt.). — *Xanthoecia* Hmps. (*Gortyna*). — *Hydræcia* Guen. (*H. micacea* Esp.). — *Pyrrhia* Hb. — *Ipimorpha* Hb. (*Plastenis*). — *Meristis* Hb. (*Grammesia*). — *Calymnia* Hb. — *Dicycla* Guen. — *Enargia* Hb. (*Cosmia*). — *Phragmitiphila* Hmps. (*Nonagr. nexa* Hb., *typhæ* Thnbg.). — *Rizedra* Warr. (*Calamia*). — *Arenostola* Hmps. (*Tapinostola*, jfr *Oria*). — *Archanara* Wkr. (*Nonagria*-arterna, utom de ovan till *Phragmitiphila* förda). — *Nonagria* Tr. (*Senta*). — *Oria* Hb. (*Tapinostola musculosa* Hb.). — *Calamia* Hb. (*Luceria*).

7. **Underfam. Melicleptriinæ.**

Chloridea Westw. (*Heliothis dipsacea* L.). — *Chariclea* Curt. — *Melicleptria* Hb. (*Heliothis scutosa* Sch.).

8. **Underfam. Heliothidinæ.**

Schöyenia Auriv. (*Anartha quieta* Hb.). — *Anarta* Tr. (*staudingeri* Auriv., *richardsoni* Curt., *myrtilli* L., *cordigera* Thnbg., *melanopa* Thnbg., *Mam. rangnowi* Püng.). — *Panolis* Hb. — *Sympistis* Hb. (*An. melaleuca* Thnbg., *lapponica* Thnbg., *zetterstedtii* Stgr., *funesta* Payk. = *funebris* Hb.) — *Panemeria* Hb. (*Heliacea*).

9. **Underfam. Erastrianæ.**

Porphyrinia Hb. (*Thalpochares*). — *Eustrotia* Hb. (*Erastria*). — *Erastria* Tr. (*Emmelia*). — *Tarache* Hb. (*Acontia*).

(Underfam. 10. *Euteliancæ* och 11. *Stictopterinæ* sakna svenska representanter.)

12. **Underfam. Sarrothripinæ.**

Sarrothripus Curt.

13. **Underfam. Acontianæ.**

Earias Hb. — *Hylophila* Hb. (*prasinana* L.). — *Hylophilina* Warr. (*Hyl. bicolorana* Fuesl.).

14. **Underfam. Catocalinæ.**

Mormonia Hb. (*Catocala sponsa* L.). — *Catocala* Schr. (jfr föreg.). — *Gonospileia* Hb. (*Euclidia*).

15. **Underfam. Phytometrinæ.**

Caloplusia Smith. (*Plus. hochenwartii* Hochenw.). — *Autographa* Hb. (*Plus. parilis* Hb.). — *Syngrapha* Hb. (*Plus. diasema*

BSD., *microgamma* HB., *interrogationis* L.). — *Phytometra* HAW. (*Plusia*-arter, ej upptagna under de 3 föregående eller det följande släktet). — *Chrysoptera* LATR. (*Plus. aureum* KN., *moneta* F.). — *Abrostola* O.

16. Underfam. Noctuinæ.

Scoliopteryx GERM. — *Toxocampa* GUEN. — *Aëthia* HB. (*Zancl. emortualis* SCH.). — *Laspeyria* GERM. — *Parascotia* HB. — *Prothymnia* HB. — *Rivula* GUEN. — *Zanclognatha* LED. (jfr *Aëthia*). — *Herminia* LATR. — *Pechipogo* HB. — *Bomolocha* HB. — *Hypena* SCHR. — *Hypenodes* GUEN. — *Schrankia* H.-S. (*Tholomiges*).

Einar Wahlgren.

Praktisk-entomologisk litteratur.

ALB. TULLGREN. *Våra snyltgäster inomhus och i ladugården bland insekter och spindlar.* P. A. Norstedt & Söners förlag. Pris: häft. 4: 75; inb. 5: 50.

Så ofullständig kunskapen om våra svenska insekters etologi trots allt ännu är, är det av stort värde för oss att äga pålitliga uppslagsböcker, där vi finna sammanförda huvuddragen av vad vi i det fallet verkligen veta. Ovanstående arbete är för det första en sådan värdefull uppslagsbok över några djurgrupper, vilkas leverne är ägnat att intressera både lek och lärd. De insekter och spindlar, som här behandlas, äro ju de oss ekologiskt mest närstående bland de lägre djuren, deras liv är ofta intimt förknippat med vårt eget, många dela med oss bostad och näring, i värsta fall ännu mera. Förf. har gått till sitt verk med den praktiske entomologens erfarenhet och med samvetsgranna förberedelser; redan 1906—1908 blevo några av bokens kapitel i korthet behandlade i »Tidskrift för hemmet».

Men arbetet är icke blott en med omsorg utarbetad uppslagsbok, det har också till följd av förf:s goda stil blivit en bok, som man med nöje genomläser, en bok, som således bör tilltala såväl fackzoologen som biologiskt intresserade amatörer.

Efter en kortare redogörelse för de ifrågavarande leddjurens byggnad, utveckling och systematik behandlas i systematisk ordning de olika arterna, deras utseende, levnadssätt och därav betingade skada samt medel till deras bekämpande. Systematik och nomenklatur äro, som sig bör, tidsenliga. De talrika och förträffliga illustrationerna äro med få undantag originalbilder, i de flesta fall fotografier.

Till komplettering av förf:s utbredningsuppgifter kan nämnas, att *Achroia grisella* är träffad i bikupor vid Alnarp (THOMSON, Opuscula X, pag. 1038) samt att *Endrosis lacteella* är allmän ännu i Ångermanland (Ent. tidskr. 1912, p. 103).

IVAR TRÄGÅRDH. *Sveriges skogsinsekter*. Hugo Gebers förlag. Pris: häft. 7: 50; inb. 9: 50.

Vår skogsentomologiska litteratur efter 1867 — då A. E. HOLMGRENS »De för träd och buskar nyttiga och skadliga insekterna» utkom — är i själva verket icke så fattig. Sedan den tiden har vår erfarenhet bl. a. riktats genom de svåra härjningarna av tallmätaren 1889—90, nunnan 1898—1902 och lövskogsnunnan 1898, och även rörande de mindre farliga skogsinsekterna har åtskilligt skrivits. Men denna litteratur har varit starkt splittrad, och behovet av ett sammanfattande arbete har länge, främst, förmodar jag, från skogshåll, varit kännbart. Att förf. velat åtaga sig det säkert ingalunda lätta företaget att sammanarbeta inhemsk och för oss tillämplig utländsk erfarenhet om skogsinsekternas liv, betydelse och bekämpande till gagn för våra skogars rationella vård, skall säkert hälsas med tacksamhet icke blott av skogsmännen själva utan även av alla allmänintresserade entomologer.

Planen är ungefär densamma som i det nyss anmälda arbetet. Efter några kapitel om insekternas allmänna organisation och förhållande till skogen behandlas i systematisk följd de olika insektordningarnas representanter, varvid åt de skogligt viktiga arterna ägnats mera ingående skildringar av deras levnadssätt och skadegörelser; därpå följa ett par kapitel om gallbildningar och insekternas bekämpande samt kombinerat biologisk-morfologiska bestämningstabeller. Arbetet utgör en ståtlig volym, rikt och instruktivt illustrerad med till största delen originalbilder, oftast fotografier, av utvecklingsstadier, skadade växtdelar o. dyl. Blott i något enstaka fall ha fotografierna lyckats mindre väl (t. ex. den rent vilseledande imagobilden av tallflyet).

Förf:s intresse, som varit levande för de forstligt viktiga skadeinsekterna, vilka utgöra arbetets värdefulla huvuddel, synes ha sjunkit något inför de i skogshänseende mera likgiltiga grupperna att döma av en del oriktigheter, som däri insmugit sig. Så har genom en olycklig omkastning almbladlusen råkat bli kallad *Tetraneura ulmi* i stället för *Schizoneura ulmi*, medan det förstnämnda namnet rätteligen tillhör almgallusen, som förf. benämnt *Schizoneura lanuginosa*. Särskilt har enligt undertecknads måhända något partiska uppfattning diptererna i ett och annat blivit en smula styvmoderligt behandlade. Nomenklaturen exempelvis är där onödigt ålderdomlig (t. ex. *Tipula crocata*, som i över 30 år i svensk litteratur med rätta förts till släktet *Pachyrrhina*), och i fråga om cecidomyiderna är den ej ens konsekvent bibehållen i de olika kapitlen. Att *Agromyza* och *Phytomyza* råkat bli förda till *Anthomyidæ* är naturligtvis en lapsus. De smärre inadvertenser och inkonsekvenser anmälaren för övrigt iakttagit äro i likhet med de nämnda rena oväsentligheter inför arbetets viktiga huvuduppgift.

Såsom bidrag till kännedomen om skogsinsekternas utbredning kan nämnas, att *Zeuzera pyrina* av anmälaren tagits vid Stockholm samt även är känd från Ångermanland (Ent. tidskr. 1913, p. 25), och att *Melolontha hippocastani* sällsynt träffats i Ångermanland.

Einar Wahlgren.